

Koulun oma digikartta: käyttöohje

Ohje Adobe Reader Acrobat -ohjelman versiolle DC

Ohjeessa käydään vaiheittain läpi omien karttapiirrosten tekeminen kartoille. Piirrosten tekeminen edellyttää ohjelman uusimman version (versio DC) latausta ja asennusta. Tämä vaihe suositellaan tehtäväksi heti aluksi.

Lataa ohjelma osoitteesta: <https://get.adobe.com/fi/reader>

Sisällys

- Ohjelman alkuvalmistelut 2
- Merkintöjen tekeminen kartalle 3
 - Geometriset muodot (mm. soikiot, viivat) 3
 - Tekstikentät 4
 - Valokuvan lisääminen kartalle 6
 - Liitetiedoston (video, ääni, kuva, dokumentti) liittäminen kartalle 7
- Karttaotteet ja otteen vieminen toiseen ohjelmaan 8
- Karttojen tallentaminen 8
- Karttojen tulostaminen 9

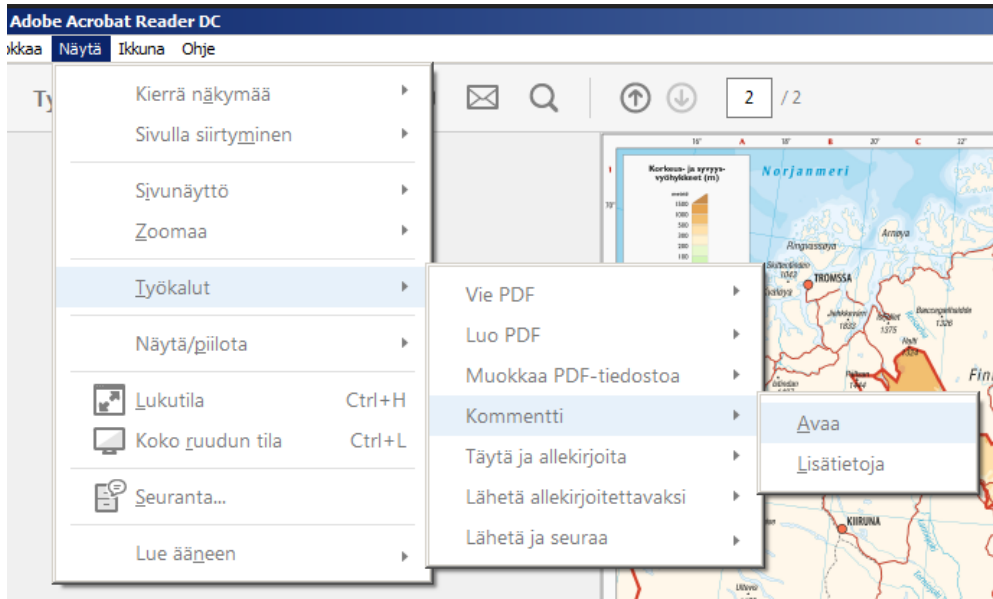
KARTTAKESKUS

Adobe Acrobat Reader -ohjelman alkuvalmistelut

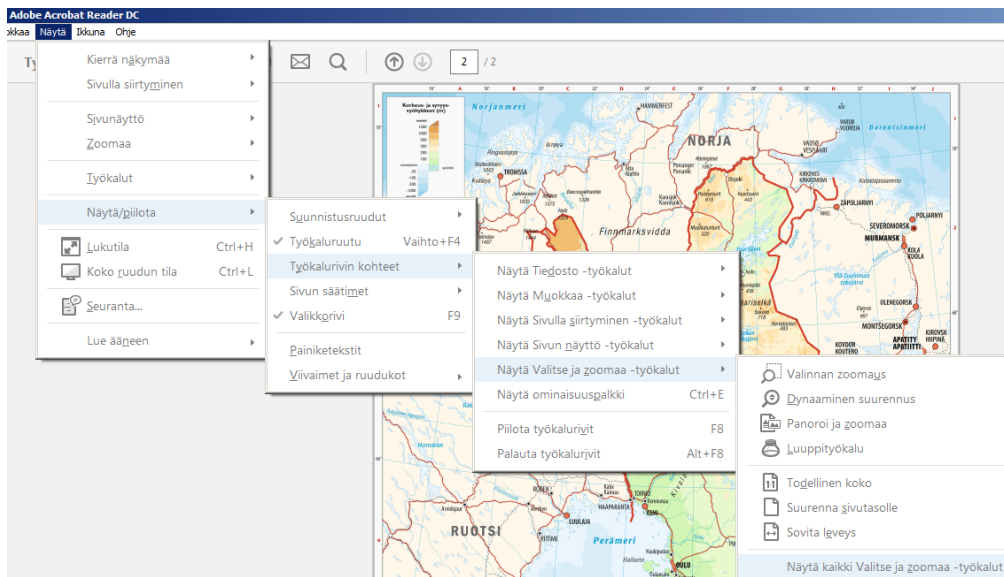
- 1) Avaa karttatiedosto Adobe Acrobat Reader-ohjelmalla. Karttamerkinnot tehdään **Kommentti-työkaluilla**, jotka otamme seuraavaksi esille.
- 2) Ohjelman oikeassa yläkulmassa tulisi näkyä seuraavat merkintätyökalujen painikkeet:

- 3) Jos eivät näy, saattaa työkalurivi olla piilotettuna. Näytä työkalurivi seuraavasti.

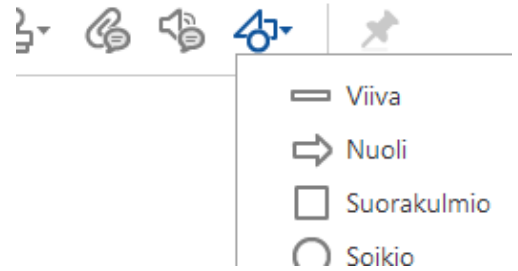

- 4) Samasta Näytä-valikosta saa tarvittaessa esille Valitse ja zoomaa -työkalut, jotka helpottavat karttapinnalla liikkumista ja ovat hyödyllisiä (esim. Valinnan zoomaus) tai jopa välttämättömiä (mm. Valintatyökalu) tehtäessä muokkauksia ja merkintöjä kartalle.

Merkintöjen tekeminen kartalle (joitakin esimerkkejä)

Omat merkinnät tehdään Kommentti-työkaluilla. Erilaiset geometriset muodot piirretään Piirtotyökaluilla, ks. työkalurivin oikea reuna >>>>>

Soikiotyökalu (esimerkiksi kohteiden merkitsemiseen)

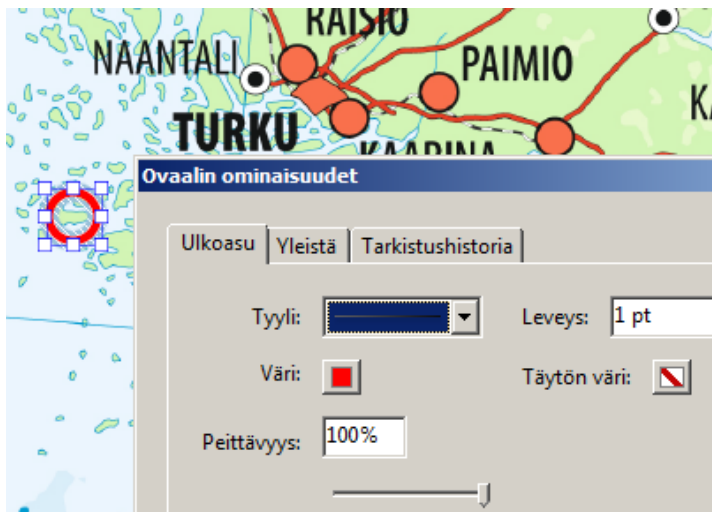
- 1) Valitse työkalu:

- 2) Piirrä hiirellä ympyrä haluamaasi kohtaan. Mikäli haluat, että piirrettävä kuvio säilyttää suhteensa (eli ympyrä pysyy ympyränä eikä veny soikioksi) pidä shift-näppäintä painettuna pohjaan piirtämisen ajan.

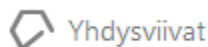

- 3) Voit muuttaa merkinnän väriä ja viivan paksuutta valitsemalla piirretyn kohteen, ja painamalla hiiren oikean näppäimen pohjaan. Valitse valikosta "Ominaisuudet", josta pääset muuttamaan viivan tyyliä esimerkiksi yhtenäiseksi tai katkoviivaksi, viivan leveyttä, väriä ja peittävyyttä. Voit myös täyttää ympyrän tai muun yhtenäisen kuvion valitsemalla "Täytön väri". Väriä ja viivatyyppiä voi myös asettaa ennen työkalun käyttöön ottoa.

Yhdysviivat työkalu (esimerkiksi rajojen/reittien merkitsemiseen)

- 1) Valitse työkalu:

- 2) Klikkaa hiiren vasemmalla näppäimellä aloituspiste ja haluamasi välipisteet reitille.

- 3) Kun haluat lopettaa viivan piirtämisen, klikkaa hiiren oikeaa painiketta ja valitse "Valmis" tai kaksoisklikkaa. Viivojen ulkoasua voit muuttaa kuten em. soikiotyökalun kohdalla ohjeistettiin.

Tekstiruutu osoitusnuolella

- 1) Valitse Kuvateksti-työkalu:

- 2) Klikkaa kohteeseen, johon haluat tekstilaatikon nuolen osoittavan.
3) Tekstilaatikko syntyy siihen suuntaan, johon liikutat hiirtä.
4) Kirjoita teksti laatikkoon. Voit muokata laatikon kokoa, sijaintia ja nuolen suuntaa valitsemalla laatikon aktiiviseksi, kun hiiren kursori on laatikon ulkopuolella ja nuolen mallinen. Tekstiä voi käsitellä tuplaklikkaamalla laatikon sisäpuolella niin, että kursori alkaa vilkkua.

Tämän työkalun käyttö on nopeaa, mutta voit tehdä sillä vain yhdenkokoisen ja yhdenlaisen ulkoasun tekstiruudulle (punaista tekstiä punareunaaisessa laatikossa). Jos haluat aivan tietynlaisia fontteja, värejä ja kuvioita, ja tietynkokoisen laatikon, katso seuraava kohta.

Tekstikenttä ja -laatikko halutulla ulkoasulla

Tee erikseen laatikko ja tekstikenttä. Tee ensin toivotunlainen laatikko suorakulmiotyökalulla:

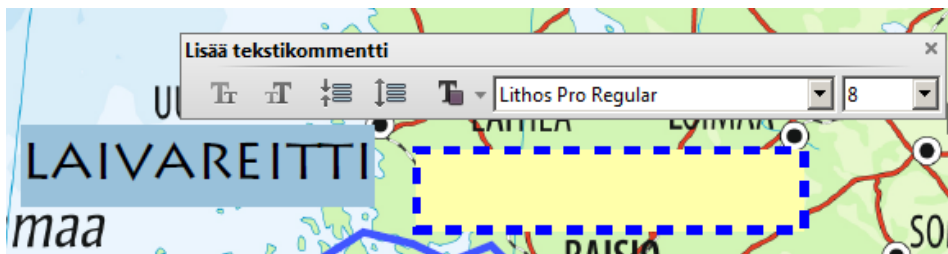
Muokkaa laatikon ulkoasu halutunlaiseksi samaan tapaan kuin em. soikiotyökalun ohjeessa.

Valitse sitten kommenttityökaluista Lisää tekstikommentti -työkalu.

T

Klikkaa kartalla ja kirjoita teksti. (Huomautus: Teksti kannattaa kirjoittaa laatikon ulkopuolella, koska sen sisäpuolella ei voi klikata, ja vasta sitten siirtää teksti laatikon sisään.) Tekstin ulkoasua voi muuttaa kuten tekstinkäsittelyohjelmissa > maalaa teksti, muuta fontti/väri valikosta.

Siirrä teksti laatikon sisään. Lopuksi voi siistiä tekstiruutua ja laatikkoa paremman näköiseksi, kumpaakin erikseen.

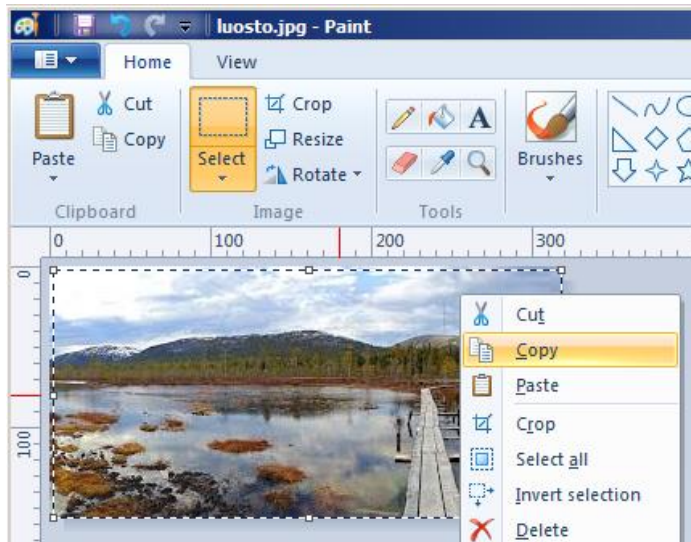

Tärkeää! Jos käytät erikoista fonttia ja siirrät kartan tarkasteltavaksi toiseen koneeseen, on tässä toisessakin koneessa oltava asennettuna sama fontti, muuten fontti ei näy oikein vaan korvautuu oletusfontilla.

Valokuvan upottaminen karttapinnalle

Kartan päälle (karttapinnalle) voi lisätä valokuvan tai grafiikan (esim. logo) ja muuttaa sen koon tilaan sopivaksi. Voidaan esimerkiksi lisätä kaunis tunturikuva Lapista ja piirtää nuoli osoittamaan sen paikka kuten seuraavassa esimerkissä.

Kuvan lisääminen kartalle on yksinkertainen kopioi+liitä-operaatio tietyin edellytyksin. Kuva on ensin avattava tarkasteluun mihin hyvänsä ohjelmaan, josta sen voi Kopioi/Copy-komennolla viedä Windowsin leikepöydälle (kuvan lisääminen EI siis onnistu tiedoston kopioimisella Resurssienhallinnasta). Kuva voidaan kopioida esim. internetselaimesta tai kuvankäsittelyohjelmasta kuten Paintista (joka löytyy kaikista Windows-koneista) kuten tässä esimerkissä (avaa kuva > valitse alue > Kopioi):

Tämän jälkeen mennään Adobe Readeriin ja liitetään (Ctrl + V tai Paste tai Liitä) kuva kartan päälle. Kuva ilmestyy kartalle, minkä jälkeen kuvien kulmista raahaamalla sen kokoa saa muutettua sopivaksi. Lopuksi voidaan piirtää vaikkapa osoitusviiva ja kuvakehys kohteeseen siihen soveltuvilla työkalulla.

Huomautus! Hyvin suuria valokuvia (tiedostokooltaan ja pikselimitoiltaan) ei suositella liitettäväksi karttapinnalle, vaikka se teknisesti onnistuukin. Pdf-kartan tiedostokoko nimittäin kasvaa erityisesti valokuvia lisättäessä ja suuria kuvia lisättäessä se kasvaa erityisen paljon ja aivan turhaan, koska suurella kuvakoolla ei kuvaruutukäytössä saavuteta erityistä hyötyä. Lisäksi korkearesoluutioisten kuvien piirto/näkyvyys pdf-karttapinnalla heikkenee. Suositeltavaa onkin pienentää suurimpia kuvia ennen liittämistä esimerkiksi Paintissa (Image > Resize jne.).

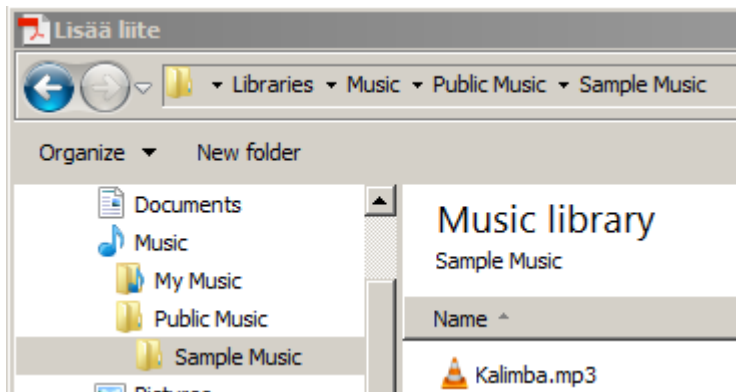
Liitetiedoston liittäminen pdf-karttatiedostoon

Pdf-karttatiedostoon voidaan liittää mikä tahansa tiedosto aivan samaan tapaan kuin esimerkiksi sähköpostiin voidaan liittää tiedosto. Kun kuvaan lisätään liitetiedosto, kulkee se pdf:n mukana sen sisään "upotettuna" ja kasvattaa pdf:n tiedostokokoa samalla määrällä kilotavuja kuin mikä on liitetiedoston kokokin. Liitetty tiedosto näkyy karttapinnalla symbolina, johon voidaan liittää viesti kertomaan liitetiedoston sisällöstä. Liitetiedosto avataan painamalla symbolista ja se avautuu oletusohjelmaansa Adobe Readerin ulkopuolelle. Esimerkiksi liitetty jpg-valokuva voi avautua Paint-ohjelmaan, jos käyttäjä näin on käyttöjärjestelmätasolla määritellyt. Liitetiedosto voi olla esimerkiksi valokuva (jpg), tekstiä (doc), videoleike (mpg), musiikkinäyte (mp3) tai vaikka toinen pdf-tiedosto, siis käytännössä mitä hyvänsä!

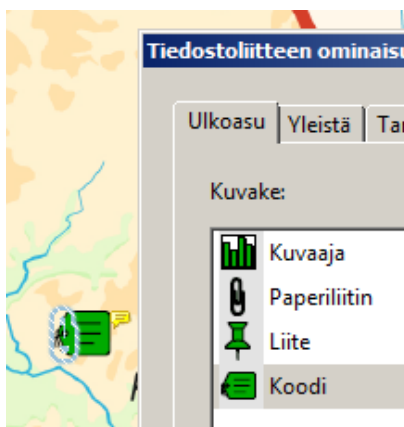
Liitä tiedosto -työkalu löytyy kommenttityökaluista.

Klikataan karttapinnalla ja osoitetaan avautuvassa ruudussa liitettävä tiedosto.

Seuraavaksi annetaan symbolille ulkoasu, vaikkapa vihreä tarralappusymboli. Hyväksytään tiedostoliitteen uudet ominaisuudet, ja näin liite on lisätty. Testaa liitteen toimivuus kaksoisklikkaamalla symbolia.

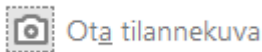

Adobe Acrobat Readerissa on runsaasti muitakin merkintä- ja kommentointityökaluja. Kokeilemalla oppii ja piirtäminen kartan päälle tulee koko ajan sujuvammaksi. Harjoitus tekee mestarin!

Karttaotteen liittäminen toiseen dokumenttiin

Voit liittää karttaotteen esimerkiksi PowerPoint- tai Word-tiedostoon. Koko karttaa ei kannata liittää toiseen tiedostoon, sillä se kasvattaa tiedostokokoa ja tiedostosta tulee vaikeasti käsiteltävä. Karttaote kannattaa leikata kartasta ns. tilannekuvana seuraavasti:

- 1) Valitse tilannekuvatyökalu (Muokkaa-valikko > Ota tilannekuva)

- 2) Paina hiiren vasen näppäin pohjaan ja vedä sininen laatikko haluamasi alueen päälle. Alue kopioituu suoraan leikepöydälle, sitä ei tarvitse erikseen kopioida.

- 3) Liitä valitsemasi alue haluamaasi dokumenttiin Ctrl+v-näppäinkomennolla.

Karttatiedoston tallentaminen

Karttatiedostojen käsittely Adobe Acrobat Readerilla on sujuvaa, kun perusasiat on omaksuttu. Versioiden (eli muokattujen karttatiedostojen) hallinta on kuitenkin joskus haastavaa, joten organisaation / oppilaitoksen sisällä kannattaa sopia yhteiset säännöt karttatiedostojen tallentamisen suhteen, jos karttatiedostoja valmistetaan paljon. **Tärkeintä on muistaa säilyttää alkuperäinen, muokkaamaton pdf-karttatiedosto**, koska uusien karttojen luominen on helpointa aloittaa ”puhtaalta pöydältä”. Alkuperäisen tiedoston päälle on periaatteessa mahdollista tallettaa, jos toimii huolimattomasti, mutta tämä mahdollisuus on melko hyvin

estetty kahdella tavalla: 1) Pdf-karttatiedosto on asetettu Read Only -tilaan, mikä estää päälletallennuksen. 2) Adobe Acrobat Reader -ohjelman ominaispiirteisiin kuuluu, että kun karttapinnalle on tehty muutoksia ja painetaan Tallenna, kysyy ohjelma tällä **ensimmäisellä** tallennuskerralla tallennuskohdetta kovalevyllä. Tämä on eräänlainen varmistus, joka mahdollistaa merkinnöistä puhtaan karttatiedoston säilyttämisen samalla kun muokattu kartta tallennetaan omaksi, muokkauksia sisältäväksi (kartta)tiedostokseen. Seuraavilla tallennuskerroilla ohjelma ei kuitenkaan enää tallennussijaintia kysele vaan muutokset tallentuvat samaan muokattuun tiedostoon.

Piirtämisen aikana on suositeltavaa jatkuvasti tallettaa työtä (Tallenna tai Ctrl+S). Tällöin ei haittaa, jos vaikka ohjelma sattuu kaatumaan (tätäkin saattaa tapahtua, jos karttapinnalle kertyy paljon "tavaraa" ja tietokoneen muisti on rasituksessa). Kaatumista ei pidä säikähtää; karttatiedosto vain klikataan uudestaan auki ja jatketaan piirtämistä.

Kartan tulostaminen

Muokatun kartan voi tulostaa normaalisti. Karttojen oletusmitat (tulostuskoko, fyysinen koko) on asetettu hieman A4-kokoa pienemmiksi, joten kartan voi tulostaa vaivatta millä tahansa A4-koon tulostimella, jolloin tulostimen sisäisen marginaali ei leikkaa karttapintaa (useimmat tulostimet eivät nimittäin tulosta aivan paperin reunaan asti). Myös tulostaminen A3-kokoon on täysin mahdollista, sillä pohjakartan suuri tarkkuus (korkea resoluutio) mahdollistaa tämän, kuvanlaadun ollessa käytännössä sama kuin A4-tulosteessa. Tällöin vain sovitetaan kartta A3-paperille (tulostettaessa määritetään *Sovita paperille / Fit to page* + valitaan paperikooksi A3).

KARTTAKESKUS